DE MORTE

CAVSSA GRAVIDITATIS,
ABORTVS, ET PARTVS.

Medica quidem Disputatio.

SED SOCIETATIBVS
OFFICIORVM NECESSARIA.

AVCTORE

HIERONYMO PERLINO
Medico Forolitiensi.

ROMAE, MDCVII.

Apud Hæredes Aloysij Zannetti,

SVPERIORVM PERMISSV.

DE MORTE CAVSSA grauiditatis, abortus, & partus.

Medica quidem diſputatio.

SED SOCIETATIBVS OFFICIORVM NECESSARIA.

ANTONIO PORTIO FOROLIVIENSI I. C. CLARISSIMO, ET ROMAE COLLATERALI SECVNDO.

Hieronymus Perlinus Foroliuienſis.

Enarratio, ſeu fides Medici, qui curæ mulieris defunctæ præfuit.

DOmina Domitilla de Finibus vxor D. Ambroſij Bonuicini Mediolanenſis ſpatio ſeptem menſium vtero gerens ſponte á febre continua, putrida, acuta ſolicitata ſæuiſſimis accidentibus conflictata

ſtata occaſione miſerrimi fœtus die ſeptima decedentis, & ipſa die ſequenti miſerabiliter vitam cum morte commutauit. Duce veritate hanc fidem ſcripſi, eandemque manu propria ſubſcripſi. Dat. Romæ . . .

Ego . . . . . Medicus, qui, &c.

FIdem facio ego infraſcriptus quomodo ſtatim poſt obitum aperui corpus q. D. Domitillæ vxoris D. Ambroſij Bonuicini, inueni in vtero puerum ſuffocatum in aqua, & ferè corpus putrefactum. Hac de cauſſa dico D. Domitillam perijſſe.

Ego . . . . Chirurgus propria manu.

CVM hæc igitur sit historia, faciesq; rei præteritæ. Quæritur modò, an talis mors obtigerit propositæ mulieri vi, & robore vnius morbi: febris nempè, an potiùs ex prægnatione, seu abortu, abortusq; caussa: adeo vt locus sit vulgatissimæ exceptioni, quæ passim in contractibus societatum officiorum Romæ vulgò sic dictarum poni assolet. Quæ res cum non pauci ponderis sit ob damnum, & interesse (vt Iurisperiti loquuntur) partium, eapropter veritas subtiliter, & curiosè inuestiganda, eoq; magis quòd ferè pares rationes ex vtraq; difficultatis parte sese offerunt animum speculantis in deliberando distrahentes: vt propterea verissimè iudicium, quod semper in medica arte, teste Hipp. 1. Aph. 1., difficile est, in re proposita difficillimum dici possit. Et vt vis dubij, seu controuersiæ magis intelligi queat; sciendum hic non quæri num huiusmodi mors, atquè calamitas contigerit cum prægnatione, seu in prægnatione, vel dicas, abortu: quoniam id certissimum vnicuiqué est: narrant enim extractum fuisse ventris sectione fœtum post obitum matris septem mensium mortuum, & putredinis labe turpiter aspersum: vnde miseræ mulieris mors si non in prægnatione ipsa, saltem in abortione palàm secuta est. Neq; pariter in dubium vertitur an mors dictæ matris immediaté pendeat ex grauiditate, an ex vi morbi, & ægrotationis, quód compertissimum similiter sit apud quemqué mediocriter in rebus naturalibus versatum grauiditatem ipsam etiam à laboribus, & incommodis suetis non immunem esse rem, merè naturalem, haud notoriè nocuam mulieri quan-

tum sit ex sese, nec vspiam lethum afferentem: siquidem eius incommoda, & discrimina leuia sunt, ac vt plurimùm temporalia. Partus etiam culpari nequit, quia hic non adfuit, sicuti pariter non adfuere dolores, seu labores præuenientes, & ante partum exorientes. Mortis itaquè fax, origo, atquè caussa extitit absquè dubio morbus: læsio, inquam, nocentissima operatio. um animantis, mulieris. Quæritur ergo, & hæc res controuersa, punctusquè difficultatis, meo iudicio, num caussa, seu occasio morbi, & morbi talis acuti, & maligni, mortiferi fuerint grauiditas suis incommodis, & abortus, an potiùs aliæ caussæ magis valentes, atquè discretæ, separatæquè à grauiditate, & abortu, siue internæ, siue externæ illæ extiterint; ita vt iusta caussa mortis sic non in prægnationem, & abortum res annexas morbo: sed potiùs in naturam seorsim, conditionem, originem talis morbi referenda videatur. Et est, ac si quæramus an fato, & naturâ, an magis violentia, alienaquè vi, veluti si ferro, vel veneno obijsset, mortua sit infortunata mulier: res ardua, & difficilis, vti dicebam, cui studio, & diligentia opus est. Neque vlla alia ratione fit exceptio mortis caussa, & errore grauiditatis, seu partus in huiusmodi societatum contractibus (vt opinor ipse, & vt obiter id dicam) nisi quoniam mors ex grauiditate, seu partu orta crebra nimis est in fœmineo sexu, & veluti violenta: sæpissimè enim mulieres moriuntur ex grauiditatis, & partus incommodis: suntque grauiditas, & partus propter ipsum fœtum quid alienum, & separatum à muliere, ab extrinsecoq; in parte veniens.

Ex vna parte enim non videtur prægnationi, nequè abortui verè imputanda huiusmodi mors: sed morbo seorsum: quoniam morbus minimè ex illis fuit, qui

pas-

paſſim vtero gerentibus, & cum difficultate, ſeu errore parientibus fœminis familiares, crebròque infenſi eſſe conſueuerunt: non, inquam, extitit verè ſoboles, & effectus grauiditatis, & diſperditionis. Nam prægnantium iniuſſi,& incoacti morbi, vt ex Hipp. lib. de mor. mul., & exemplo Heipalidæ ſororis fœtu grauidæ,& morbo vexatę apud eundem Hipp. 3. Epid., cui conſentit Ariſtot. 3. de hiſt. an. cap. 4., colligere licet, ſunt inappetentia, nauſea, vomitus, pica, malacia, animi deliquia, oculorum vertigines, tenebræquè, flores varij ſanguinis, adſtrictio, ſeu è contra lubricitas immodica alui, tumefactio corporis, qualis eſt leucophlegmaticis, lienis tumores, febres lentæ, non autem morbi acuti, & aſpergine malignitatis fœdati, qui ſui iuris,& ſpontis, qui nimirum proprijs alioquin cauſsis valentibus, diſcretis, ſeparatiſq; à grauiditate, & abortu inſtitui ſolent: ſicuti etiam partus difficilis, laborioſi,& improbi affectiones familiares, ipſiq; ſuetæ ſunt dolores varij ventris, & lumborum, incongruus, & difficilis ipſius fœtus modò ſani, modò cauſſarij egreſſus, ſeu ærumnoſa emiſſio, retentio ſecundinæ, vel recrementorum, quæ à partu exire ſolent, vel eorundem immodicus fluxus ægrotationes, quas minime in caſu noſtro adfuiſſe certum. Cum itaque iactura, mors ſequuta ſit ad febrem, febriſque talis acutam, malignam ſe ſe declauerit, ſitq; huiuſmodi febris non accidens prægnationis, ſeu abortus: ſed quid ab his diuerſum, ac per ſe ſubſiſtens, non eſt quòd prægnatio etiam incongrua, & difficilis, vel diſperditio culpentur, omiſſa, & neglecta febre principali hoſte & nocentiſsima re.

Adhæc Eraſiſtratus non ignobilis medicus apud Plutarchum, & Gal., ſed nedum Eraſiſtratus: verùm

etiam

etiam Hipp. sapientissimus libello de flatibus, nec non pariter auctor 2. lib. de nat. hum. vnanimiter caussas omnes morborum, seu caussarum occasiones visi sunt reduxisse ad duo: ad aeris videlicet inquinamenta, seu errata, & ad victum latiori illo modo Gal. sumptum, quod adspiciens pariter Herodotus Halicar. Euterpe lib. 2. de Aegyptijs sermonem habens, dicebat. *Singulis mensibus triduo purgant se gratia sanitatis conseruandæ, existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis. Nam sunt alioqui Aegyptij omnium virorum secundum Afros maximè salubri corpore: aeris, vt mihi videtur, beneficio, qui nunquam immutatur; cuius mutationibus præcipuè existunt in hominibus morbi.* Cum itaquè prægnatio, atquè abortus quid longissimè diuersum sint similiter ab aere, & victus modo legitimis, & veris ægritudinalibus caussis, iure merito nec morbi, nec mortis effectus veri ipsius morbi principium, & caussa illa statui possunt.

Tertio prægnatio, et abortus hic saltem illaboriosus et à dolore, atquè oris vteri mirabili illa apertione, necnon articulorum suetis disiunctionibus immunis, et liber non sunt censenda caussa mortis subsecutæ; quia morbus fuit febris putrida, acuta, quæ febris caussas, et caussarum occasiones, seu principia diuersa, disiunctaquè à prægnatione, et abortu habet. Præterea febris dicitur fuisse etiam à principio sui ortus acuta, et maligna, seu mali moris, quapropter quod fuerit lethalis, mortifera habuit ex sua origine, ex propria natura, non autem ab alia re, ab alieno principio. Etenim ea est conditio, et materies morbi maligni, et acuti, vt semper quolibet in subiecto absquè vllo seu sexus, seu ætatis, seu conditionis, vel temporis discrimine lethalis, et periculosus ex sui natura,

ipse

ipſe obſeruetur, atq; ſit; Sic enim de morbo acuto loquebatur magnus Hipp. 1. acutorum t. 8., cuius dictionem Dei voci Gal. 1. de vſu par. 9. æquiparat; omnesquè idem ſenſiſſe auctor eſt Suidas. *Sunt autem morbi acuti, quos priſci nominatim perſtrinxerunt, pleuritis, peripneumonia, lethargus, cauſus, & quicunque alij hos conſequuntur morbi, quorum febres prorſus continuæ interficiunt:* adeo vt morbi acuti huius ſint conditionis, atquè naturæ, quorum genere continetur noſtra febris, vt ex ſe ſe ſine alterius auxilio periculum ingens minentur, idquè præſertim ſi vnà cum acutie, cum celeritate iungatur, vt in caſu noſtro, malignitas. Quantum enim vim periculi augeat in ægritudine magna malignitas, ſeu malus modus, videre eſt apud Gal. varijs in locis præcipuè autem in hiſtoria illius miſerrimi phrenitici, qui apud Hipp. 3. in 3. Epid. ante quartam defunctus eſt, quo loco, vti pariter 6. de loc. aff. 5. planis verbis diſertiſsimus vir Gal. prauitatem ſuccorum noſtri corporis inſignem, & deperditam æquiparat vero veneno, quod effeciſſe conſimiliter Cael. Aur. lib. 3. cap. 4. & Aretæum cap. 7. lib. 1. ampliſſimè conſtat. Itaquè cum conditio, & improbus mos morbi, quo mortua mulier, fuerint tales, quod ex ſe ſe ſine alterius interuentu, ſine alterius auxilio potuiſſent quolibet in corpore parere horrenda ſymptomata, & mortem patienti dare, non eſt, quod annexa grauiditas, ſeu infœlix abortus effectus, & parturitiones (vt ſic dicam) prioris morbi, ſeu febris culpentur. Nam conſumata hæc prauitas, ſeu corruptio humorum noſtri corporis principijs internis genita, eius eſt naturæ, & efficaciæ, vt merita habituum, diſcrimina corporis, & materiæ non ſpectet, peræquè omnes indifferenter more veri veneni interficiat, malè

habeat. Quapropter nostro in casu si morbus fuit huiscc pessimæ conditionis, atque naturæ frustra ipso potente, immitti, ac valido damnatur ipse abortus, aliud principium, aliud agens, & corrumpens.

Vltimò, & fortiùs. Defuncta mulier cum priùs benè satis haberet, sana, inquam, esset, sponté, casu, absq; alterius caussæ morbificæ manifestæ interuentu à febre continua, putrida, acuta capta fuit; sic habemus in enarratione conscripta à præclarissimo medico, qui curæ præfuit. Igitur febris fuit primum mouens, quo mouente cætera successiuè ab eo impulsa mouent, quo cessante, cuncta silent, quiescunt, non mouentur, neq; mouent: eapropter febris erit vera caussa, cui tribuenda actio, cui imputanda mors. Nam actio attributa alicui propter aliqua duo, necesse est, vt vnum eorum sit materia, & aliud forma, seu agens, & si duo agentia, & vnum sit verum agens, aliud verò instrumentum: actio autem iustiùs attribuitur non quidem materiæ, seu instrumento: sed formæ, seu agenti: si quidem actio omnis fit ratione contrarietatis, contrarietas autem stat ex parte agentium, non materiæ. Igitur febris cum fuerit primum mouens, seu agens: prægnatio verò; & abortus secundarium quid, seu potiùs materia, vel saltem conditiones, & dispositiones materiæ extiterint, in quam materiam egit febris, propterea vna febris, non reliqua vicem materię gerentia, secundaria mouentia in actionis huiusce molimine damnanda sunt. Quod cognoscens etiam Gal. 6. Aph. 29. rectissimè de actionibus nostri corporis læsis, de morbis, inquam, verba faciens, dixit prudenti consilio imbecillitatem partis, corporis apparatum, & procliuitatē non esse sufficientem ad generandū morbum, ad actionem prauā edendam absq; præsentia, accessu

caussæ

caussæ principalis, caussæ agentis. Quapropter cum prægnatio, & abortus sint, seu potiùs fuerint imbecillitates quædam corporis illius defunctæ, vicemq; materiæ patientis seorsum gesserint, & retinuerint omni tempore, seu magis dispositiones materiæ extiterint, non est, quod omissa, neglectaq; febre principali mouente damnemus procliuitatem corporis prægnantis, & abortientis mulieris concaussam (vt ita dicam) & inualidum per se ad agendum principium: eoq; magis videtur culpanda febris acuta, quod finis ipsius, exitus opportunus non spectatus: non visa, inquam, crisis, non obseruatus abscessus tutæ febris, & morborum omnium inclinationes, seu solutiones. Vt congruum sit rationi, rerumq; cursui existimare vnam febrem mortem dedisse suis incommodis primùm fœtui, demum matri. Culpanda itaq; illa caussa, quæ cunctarum miseriarum principium, & origo, quæ non mota mouet, hæc autem fuit febris, non verò abortus effectus, & soboles (vt ita loquar) sæuissimæ, atq; communiter fœtum, & matrem, licet imparibus incommodis infestantis, & perdentis febris.

Verùm enim verò ex altera parte non desunt consimiliter rationes nedum paris: sed maioris etiam ponderis, atq; efficaciæ, necnon doctrinarum indagines, quæ enarratam, & adsertam opinionem abiudicant, & reijciunt: contrariam verò tuentur, atq; defendunt: nimirum prægnationem, & abortum valentes caussas veram mortis fuisse, non autem febrem priuatim originem, & occasionem: fuit quidem febris, seu morbus, qui enecauit mulierem: sed morbus id egit ob annexas sibi grauiditatem, & abortionem: horum, inquam, auxilio, & viribus opus criminosum perfecit: adeo vt gradus ille summus morbi, quo morbus effe-

ctus lethalis, & desperatus non aliunde ortum, fomitem; & vigorem duxerit præter quam à prædictis prægnatione, et abortione efficaciter validitudinem pulsantibus principijs.

Prima autem ratio est, quod grauiditas omnis: sed maximè corruptio fœtus, seu abortus ipse sunt imbecillitates quædam, semiægretitudines: imò doctissimus Fernelius lib. 7. de hominis procreatione cap. 6. dicebat grauiditatem ad omne genus morbi procliuitatem: propter quod nedum Auic., sed Plato etiam apud Gal. 5. de decret. Hipp. & Plat. cap. 5. volebant grauidas tractandas esse priuata victus ratione: sic abortus potissimum difficilis, laboriosus, & cum morte ante exitum, in ventreq; matris secuta ipsius infantis, seu fœtus, qui grandior, est nedum morbus: sed morbus perniocissimus, à quo si euadat mater habetur pro miraculo: maximè si comitem habeat talis morbus febrem. Audiendus Hipp. 5. Aph. 55. *Quæcunq; vtero gerentes à febribus corripiuntur, & fortiter calesiunt sine caussa manifesta, difficulter pariunt, & cum periculo, aut abortum facientes periclitantur*. Quæ si vera sunt, vti verissima, iure summo quælibet mors accidens in prægnatione, partu difficili, seu abortu, his valentibus principijs, & originibus, non aliæ caussæ adscribenda. Imò Hipp. sapientissimus tanti fecit semper grauiditatem, & partum, vt passim talia incommoda pro caussis ægritudinum grauidas, & enixas infestantium libenter afferat, palamq; culpet, aliarum ægritudinalium caussarum nulla mentione, vt opportunè adnotauit doctissimus Marsilius Cagnatus Opusculo his de rebus edito. Nam sicuti hæreditarij morbi sic dicti, quod contagione quadam (vt dicebat Plautus in Amphit.) sumuntur à parentibus, dum erum

punt

punt in liberos, damnatur dispositio innata, & proprietati corporis, seu sanguinis hærens, non autem error externus: quod ipsa dispositio vniuersim, & cumulatim sumpta ex se veluti moueat, humores prauos generet, transmittat, recipiat, morbosq; hæreditarios promat: propter quod Plutarchus non ignarus etiam medicinæ imperabat oraculi voce, & rectè ne malitiæ innatam similitudinem in tenera ætate germinantem, & enascentem vllo modo negligamus: sed in semine, in herba opprimamus: pari pacto etiam dispositio illa quæ sæpe, ac sæpius absq; hæreditate: licet interno: sed nouo principio ingens, ac valida est nostro in corpore, & remedium exposcit, opprimendaq; se exibet, & manifestat, in periculis, in discriminibus, in ipsa morbi flamma, funestoq; exitu vna culpari debet, dimisso errore externo, & neglecta caussa procatarctica, seu initiatrice leui vt plurimum, ac minuta. Cum autem nostro in casu prægnatio abortu in societatem accepto fuerit veluti dispositio, seu imbecillitas consimilis, ea propter calamitas, & scelus prægnationi antiquæ, & abortui recenti, non verò febri vni imputanda sunt, tantoq; magis quod diuinus vir Gal. 5. Aph. 55. sed maximè 2. in 3. Epid. memoriæ mandauit in grauidis ob retentionem menstruorum, & menstruorum inutiliorem partem, vtili in alimentum fœtus consumpta, ob corporis languorem, & alijs innumeris caussis varios coaceruari humores vitiosos, qui leuem occasionem nacti accenduntur, & non contemnendas febres, aliosq; errores agmine magno valetudinem tum fœtus, tum matris pulsantes edunt, cui sententiæ libentissimè subscripsit pariter Auic. lib. 3. f. 21. t. 1. cap. 11. his verbis. *Et similiter est dispositio illius, cui ex magnis aduenit febris acuta, interficit*

enim fœtum, ex hoc quod facit possidere de malitia complexionis, quum ipse sit debilis, non tolerans illud, & ex hoc, quòd nutrimentum eius corrumpitur ex parte complexionis eius, & ex hoc, quòd cum mater non nutritur, debilitatur ipsa. Et similiter quum accidit in matrice eius apostema calidum: nam si est phlegmon tunc quandoquè speratur cum eo rarò euasio fœtus, & matris. Imò Arist. pariter philosophorum magnus 4. de gen. an. cap. 6., & 7. de hist. an. 4 manifestissimis verbis asserit cætera animantia cum vterum ferunt plurimum temporis corpore valere, mulieres verò magna ex parte ægras degere, idq; propter suppressionem menstruorum; Et est id, quòd dixerat ante professionis nostræ conditor Hipp. 5. Aph. 61. nimirum prægnantes fieri statim ἀσώδεις: idest languentes, fastidiosas, malè affectas. Neq; quicquam obstat eiusdem Hipp. auctoritas lib. de Virginibus, quòd nimirum mulieres concipientes, & vtero gerentes saniores sint alijs, & à multis morbis immunes: quoniam id verum est non de omnibus generatim: sed de redundantibus, humidis, ac de ijs, quæ copiosiori sãguine refertæ sunt: si quidem vniuersus fœmineus sexus, teste Philosoph. loco proximè cit. 4. de gen. an. nedum debilior, & frigidior est, & læsio naturalis, atq; detrimentum: sed multo magis talis redditur concomitantia, & adhæsu grauiditatis, propter quam grauiditatem, vt retrò dicebamus, nom modò fœmina continenter fere caussaria, & valetudinaria degit: sed maioribus etiam periculis, & discriminibus patet; vnde iure merito etiam partio iusta, seu partus legitimus æquiparari assolet crisi, eo quia partus est exoneratio quædam metus, & periculi, nec non solutio veluti cuiusdam magni præter naturam corporis affectus. Et si qua valetudo acquiri-

quiritur acceſſu, & ope grauiditatis, & parturitionis, ea fruitur potiùs extra ipſam grauiditatem, & partu tranſacto, quàm his durantibus: nam quæ vigente grauiditate, & partus tempore non tranſacto conſpicitur in corpore mulieris ſanitas, lubrica eſt, & vultu benigno ſæpe ſæuum quid, & infœlix celat. Habent itaq; & concipientes, & vtero vacantes ſuos morbos: verùm id diſcrimen inter ipſas reperitur, quod concipientes, & vtero gerentes dum ægrotant, & maximé morbo acuto, grauioribus periculis exponuntur immixtione ipſius grauiditatis, vt expoſuimus ante: cum grauiditas ſemper triſtis ſit, calamitoſa, & periculis obnia; vti ex aduerſo vacare vtero ſuis temporibus, & per interualla ſubſidium quoddam, & firmamentum eſt valetudinis: ſed demus etiam febrem hanc, qua mortem oppetijt noſtra mulier ſuas cauſſas habuiſſe diſpares, ſeiunctaſq; à grauiditate, ſuumq; ortum aliunde ſumpſiſſe: nihilominus quòd febris fuerit maligna, lethalis, mortifera, quòd exitus ipſius calamitoſus, funeſtus proprie habuit à prægnatione, & ex abortu. Nam morbus acutus alioquin dubius tantummòdò, atq; anceps efficitur lethalis, & pernicioſus ſocietate, & fomite prægnationis, idq; varijs de cauſſis. Primùm enim ægre curatur talis morbus: quia grauiditas reſpuit, aut ſaltem non admittit valentia medicamenta, teſte Hipp., purgationem, & ſanguinis miſſionem, quę duo remedia cenſentur neceſſaria pro curando morbo acuto; Grauidæ enim non purgantur niſi à quarto menſe vſq; ad ſeptimum, atq; tunc ſeorſum ſi humor materies morbi turgeat: ſanguis verò non mittitur niſi prioribus menſibus, & non ſine formidine. Hippocratica enim iſthæc ſunt, Vnde habemus 4. Aph. 1. *Mulieres grauidæ, ſi materia turget, medicaminibus*

par-

purganda sunt quarto mense, & vsq; ad septimũ mensem, hæ autem minus, recentiores verò, & prouectiores vereri oportet: sicuti pariter scribitur 5. Aph. 11. *Mulier grauida sanguine misso abortit, idq; magis si maior sit fœtus.* Igitur morbus acutus vt euadat vere lethalis, vt improbé medicamentis tractetur, vt fiat tandem incurabilis, habet à misera conditione grauiditatis.

Ad hæc anceps, & incertus redditur victus consimili occasione, atq; periculo, idq; totum merito vnius grauiditatis: nam si tenui victu nutriatur prægnans, vt morbus exposcit, fœtus præmitur inedia, & enecatur; quòd si medicus indulgeat pleniori victu fœtui, in nouum incidimus discrimen grauata nimirum onere cibi eneruata ob languorem natura, & distracta à pugna, & concoctione materiæ morbificæ. Pariter in recta, & optime constituta victus ratione si infans probe nutritur, debilitatur mater, si non nutritur, languescit ipse, vtrumq; nocuum. Quod omne tangens Auic. lib. 1. f. 2. cap. 8. rite dicebat. *Incurabiles esse ægritudiues eas, cum quibus est aliquid probibens, neque conceditur medico, vt medicetur sicuti debet.* Præter quam quod in consimilibus periculis æstus febris alioquin acutæ adeo vexat, & angit fœtum, vt ipsum in perniciem ducat, & violenter occidat: fœtu mortuo cuncta postea deteriora redduntur. Igitur summa periculi, cumulus difficultatum prouenit à prægnatione magis quàm à morbo prægnantem occupante. Nam magnitudo, & malignitas morbi, seu febris insertæ, & & commixtæ grauiditati cum vehementer sic vnà solicitent fœtum, vt pene miraculum sit, vti proxime diccbamus ex Gal., si mulier prægnans euadat à consimili genere morbi absq; abortu, & morte infantis,

euenit,

euenit, quod obtigit in re noſtra, vt duplici inimico, ſeu diſcrimine circumuenta mulier morbo alioquin acuto conflictata, grauitate videlicet præterita, & abortu præſente cuncta aſperante, coactè, ac veluti violentia ſuccumbat, & propterea prægnatio, diſperditio, & mors fœtus conſenſu, & velut de compacto in vnam mulierem incurrentes, eamq; improbè, ac varijs offenſis præmentes, & diſponentes, non febris autem inefficax forſan ad perimendum principium, culpandæ. Et hoc eſt, quod docere nos voluit ſagaciſſimus Auerr. 2. & 3. Meteo: quamquam de alia re agens: nimirum præſtantiam actionis adſcribendam potiùs eſſe materiæ diſpoſitioni, quàm agenti cauſſæ. Nam agens, etſi fax actionis, cum nuſpiam agat vltra proprias vires, ſi quando effectus ingens, ſeu actio notabilis ſequitur, quæ ſuperet actum agentis, tribuenda huiuſmodi actio potiùs diſpoſitioni, apparatui materiæ ſubijcientis, quàm agēti principio. Etenim materia rectè diſpoſita cauſſa eſt, vt agens remiſſum extendatur, intendatur, opus ſpectabile edat. Vnde Ariſt. quod rei noſtræ facit, 5. de or. an. cap. 3. adnotabat, vti quid ſcitu maximè dignum, imbecilla, & vitioſa parua cauſſa, & exiguo momento immutari, & eſt ac ſi dixiſſet, proprio marte, non alterius auxilio, aut ſaltem hoc leui moueri: nimirum, vt interpretabatur Auic. lib. 1. de virt. cordis, cap. 5. *perfectè diſpoſitum ad effectum aliquem eſt duplum cauſſarum illius effectus:* videlicet valde diſpoſitum mouetur, immutatur adeo debiliſſima cauſſa, quod putatur, vt dicit idem Auic. ex ſe, ſine cauſſa, citra alienū ſubſidium moueri; Sic in medicis rebus ſi diſpoſitio materiæ, ſeu ſubiecti valida ſit, cū qualibet, vel minima cauſſa talis diſpoſitio materiæ deducatur ad actum; tunc medicus, qui artifex ſen-

satus, qui exuperantias manifestas, & in aperto priuatim respicit, neglectis, & missis clandestinis, ac minutis caussis agentibus, accusat, reamq; agit materiæ conditionem, eiq; prospicit dextera sua, prætermissa tenui, vti dicebam, agente caussa, quod attingens pariter Gal. 1. de diff. feb. 6. rectè dicebat & ipse nullam caussam sine patientis aptitudine agere posse: magnamq; in generatione ægritudinum partem habere eius, qui passurus est, habilitatem corporis. Cum itaq; morbus acutus alioquin tantummodo dubius, & indifferens euadit lethalis, & incurabilis omnino, id euenit mera subiecti dispositione, quæ fit materies, & pabulum imbecillitate, copia succorum, & alijs incommodis ipsius aduenientis, & crescentis morbi, quod in parte tangens Aurelianus lib. 3. acut. 3. iure adnotabat fortium hominum faciles esse curationes; debiles si quidem, quorum genere continentur grauidæ, & puerperæ, oppressionibus magis superantur, atq; maiora adiutoria minime ferre possunt. Quam vniuersam philosophiam cum optimè agnosceret, vt omnia nouit, diuinus senex Hipp. probè scripsit 5. Aph. 43. & lib. de natura muliebri. *Si prægnanti fiat in vtero erysipelas, lethale*: sed latius paullò ante dixerat 31. Aph. eiusdem par. *Mulierem grauidam morbo acuto capi lethale*. Lethale est erysipelas huiusmodi, & quilibet alius morbus acutus pariter vniuersim grauis, & mortifer existit in grauida muliere non ex se, non propria seorsum vi: sed ex accidenti, ob annexam grauiditatem, imminemtemq; disperditionem: nam alias erysipelas vteri, & morbus quiuis alius acutus essent tantummodo periculosa mala: verum nouo discrimine erysipelati, & morbo acuto accedente, ex periculosis, & indifferentibus vitijs fiunt lethalia. Ergo grauiditas,

tas, et abortus sunt illa incommoda, quæ maximè mulieribus morbo acuto captis negocium facessunt, quòd et efficientis, et materiæ morbi respectu diuersorum vicem gerunt, et maximè si abortus cum morte infantis, cuius mors ad matris confestim exitium redundare adsolet, existat. Imò pari etiam ratione hebetes, et tardi morbi intenduntur multoties, et augescunt adhæsu grauiditatis, et partus, ruinamq; minantur: dixi multoties propter eos, qui tali medio, licet per accidens expugnantur, et recedunt.

Concludamus itaq; iustam caussam, et materiem mortis fuisse grauiditatem, et abortum, mortemq; ipsam non immunem prorsus fuisse à violentia, et eo magis, quòd languor primùm, demùm mors fœtus mortem matris præcessere: vnde facile affirmari posset obitum matris varijs stimulis solicitatum fuisse à mortuo fœtu: sed nedum mortuo: verum etiam putrescente, et vere sphacelato. Nam dicitur ita putredinem fœtum occupasse, vt caro à carne nedum ab osse sponte, seu leui contactu discederet. Etenim si Hipp. oculatissimus tanti existimabat incommoda grauiditatis, et labores partus, vt crediderit Philini vxorem, quæ filiam pepererat, et cui alia sensui obuia secundum naram transigere, partus caussa igne: idest ingenti febre correptam esse, et Epicratis vxorem eadem ratione grauiditatis, et partus nempe detrimento, et concitatione diuturnissimo morbo detentam fuisse, si quæ tantum pariter solitus est idem Hipp. metuere suppressionem menstruorum, et suetæ à partu purgationis, vt lethalem eam existimet, atq; mortiferam, quid suspicari nos debemus de fœtu mortuo retento, et putrescente? non aliud certe nisi fuisse veluti gladium quendam iugulantem ægram iam mulierem, et in pe-

fatus, qui exuperantias manifestas, & in aperto priuatim respicit, neglectis, & missis clandestinis, ac minutis caussis agentibus, accusat, reamq; agit materiæ conditionem, eiq; prospicit dextera sua, prætermissa tenui, vti dicebam, agente caussa, quod attingens pariter Gal. 1. de diff. feb. 6. rectè dicebat & ipse nullam caussam sine patientis aptitudine agere posse: magnamq; in generatione ægritudinum partem habere eius, qui passurus est, habilitatem corporis. Cum itaq; morbus acutus alioquin tantummodo dubius, & indifferens euadit lethalis, & incurabilis omnino, id euenit mera subiecti dispositione, quæ fit materies, & pabulum imbecillitate, copia succorum, & alijs incommodis ipsius aduenientis, & crescentis morbi, quòd in parte tangens Aurelianus lib. 3. acut. 3. iure adnotabat fortium hominum faciles esse curationes; debiles si quidem, quorum genere continentur grauidæ, & puerperæ, oppressionibus magis superantur, atq; maiora adiutoria minime ferre possunt. Quam vniuersam philosophiam cum optimè agnosceret, vt omnia nouit, diuinus senex Hipp. probè scripsit 5. Aph. 43. & lib. de natura muliebri: *Si prægnanti fiat in vtero erysipilas, lethale*: sed latius paullò ante dixerat 31. Aph. eiusdem par. *Mulierem grauidam morbo acuto capi lethale*. Lethale est erysipelas huiusmodi, & quilibet alius morbus acutus pariter vniuersim grauis, & mortifer existit in grauida muliere non ex se, non propriâ seorsum vi: sed ex accidenti, ob annexam grauiditatem, imminemtemq; disperditionem: nam alias erysipelas vteri, & morbus quiuis alius acutus essent tantummodo periculosa mala: verum nouo discrimine erysipelati, & morbo acuto accedente, ex periculosis, & indifferentibus vitijs fiunt lethalia. Ergo grauiditas,

tas, et abortus sunt illa incommoda, quæ maximè mulieribus morbo acuto captis negocium facessunt, quòd et efficientis, et materiæ morbi respectu diuersorum vicem gerunt, et maximè si abortus cum morte infantis, cuius mors ad matris confestim exitium redundare adsolet, existat. Imò pari etiam ratione hebetes, et tardi morbi intenduntur multoties, et augescunt adhæsu grauiditatis, et partus, ruinamq; minantur: dixi multoties propter eos, qui tali medio, licet per accidens expugnantur, et recedunt.

Concludamus itaq; iustam caussam, et materiem mortis fuisse grauiditatem, et abortum, mortemq; ipsam non immunem prorsus fuisse à violentia, et eo magis, quòd languor primùm, demùm mors fœtus mortem matris præcessere: vnde facile affirmari posset obitum matris varijs stimulis solicitatum fuisse à mortuo fœtu: sed nedum mortuo: verum etiam putrescente, et vere sphacelato. Nam dicitur ita putredinem fœtum occupasse, vt caro à carne nedum ab osse sponte, seu leui contactu discederet. Etenim si Hipp. oculatissimus tanti existimabat incommoda grauiditatis, et labores partus, vt crediderit Philini vxorem, quæ filiam pepererat, et cui alia sensui obuia secundum naram transigere, partus caussa igne: idest ingenti febre correptam esse, et Epicratis vxorem eadem ratione grauiditatis, et partus nempe detrimento, et concitatione diuturnissimo morbo detentam fuisse, si quæ tantum pariter solitus est idem Hipp. metuere suppressionem menstruorum, et suetæ à partu purgationis, vt lethalem eam existimet, atq; mortiferam, quid suspicari nos debemus de fœtu mortuo retento, et putrescente? non aliud certe nisi fuisse veluti gladium quendam iugulantem ægram iam mulierem, et in pe-

riculo constitutā. Locus igitur probè est nostro In casu exceptioni, cū mors non sit naturalis absoluté: sed violenta, rationeq; principij extra mulierem, essentiamq; mulieris existētis: quandoquidē grauiditas, & abortus accidentia sunt fœminei sexus naturalia partim: sed vniuersim tamen lubrica, & periculis obuia. Nequè valde laboro ipse, vt obiter id dicam, siue verba adposita in instrumento contractus dicant, *ex prægnatione, & partu, siue caussa prægnationis, & partus*; quoniam huiusmodi verba separata, & seorsim scripta parem habent significationem, insimul verò posita, vt sæpe fit, vltima dictio caussa prægnationis, &c. est explicatiua prioris dictionis, plenæq; mentis, & consilij contrahentium explanatio integra; semperq; caussa immediata mortis est morbus: sed quoniam morbus sæpè, ac sæpiùs é duobus incommodis, seu periculis tanquam principalibus mouentibus constat, altero quippe veniente à nequitia morbi prioris seorsum sumpti ab abortu, altero ab eodem met abortu, qui nouorum præter naturam affectuum materia, et seges: eapropter culpatur nobis vnus abortus cum sit ipse veluti principium, seu potius additamentum morbi, et additamentum tale, quod ex ipso putatur mors emanasse: summa enim dispositio materiæ fit veluti pars agentis, et in naturam agentis transit, quod puto indicare voluisse antiquitùs Philosophos dicentes actus actiuorum esse in patiente benè disposito. Etenim etsi concedamus ante febris inuāsionem mulierem illam benè habuisse, fœtumq; sanum quodammodo extitisse (quamquam de his dubitari etiam meritò posset) febrem fuisse primum motorem: nihilominus ad motus primi mouentis, ad læsionem febre factam, subsecuta ingens læsio infantis, quæ cunctæ læsiones, et incommoda

moda vna mole, mutuis viribus sæuientia atrociter in matrem ei dedere varijs offensis mortem. Culpatur verò vnus abortus, quia prima læsio insufficiens erat ad perimendum; nam additamentum fuit caussa actionis, seu perfectionis actionis, quod additamentum diuersis modis consideratum est & materies morbi, seu dispositio materiæ, & pars insignis agentis proximi, nouumqué mouens. Nam etsi in agentibus perfectis, nec non veris, iustisque generantibus agens, & tribuens essentiam semper vnum, & idem est, non verò multiplex: attamen in agentibus perfectis minus, in corrumpentibus sæpè, ac sæpiùs plura agentia, modò subordinata, modò non subordinata: sed discreta, diuersaqué dantur iunctim cooperantia, & in vnum finem tendentia, & actio tribuitur illi agenti, cuius superuentu, & additamento confit actio, quæ alias fieri non potuisset, aut æqué non bené. Mors itaque subsecuta abortienti mulieri febre acuta, & maligna detentæ imputatur non priori morbo, non febri: sed abortui, grauiditati incongruæ: morbusque vnus fuit essentia, seu idea: sed duplex radice, seu materia, vel dicas, origine.

Nequé argumenta pro altera parte primo loco adducta, quamuis sint alicuius momenti eius tamen existunt roboris, quin confutari, & vt verisimilia potiùs, quàm vera obseruata demonstrari queant. Nam dato etiam quod febris magna, maligna nō sit morbus proprius vteri, fœtus, grauiditatis, quod habuerit suas origines, & causas separatas a prægnatione: attamen quòd fuerit lethalis, mortifera habuit ex vno abortu, ex incommodis grauiditatis, quæ omnia fuere (vt exposuimus) irritamentum, et noua materies morbi magni, et acuti: Quamquam (vt liberé dicam) in grauidis,

dis, et parientibus, dum apertiores caussæ ægrotationis, et interitus non apparent, quod obtigit nostro in casu, semper Hipp. solitus est non aliud libentiùs accusare, reum agere, quàm grauiditatem, et partum, hæcq; habet omni tempore pro veris morborum caussis. Quocunq; igitur modo sumatur morbus siue in principio, ipso languore exoriente, siue in progressu, vigore, atq; exitu funesto, semper culpam ad se trahunt grauiditas, & abortus. Neque id sine ratione, quòd grauiditas, et parturitio laboriosæ sunt in homine, teste Arist. 7. de hist.an. cap. 9., et 4. de gen. an. 6., vt non immerito morbi dici possint: quemadmodum, et senectus: naturales, inquam, morbi: idest à natura instituti: licet sint oblæsiones operationum: sunt tamen functiones naturales grauiditas, et partus: sed laboriosæ, et cũ detrimento eiusdem naturæ. Imò mortes etiam euenientes partu legitimo finito, dummodo sint effectus, et opera morbi orti in grauiditate, seu partu: dummodo, inquam, sint soboles, et germina incommodorum partus, seu grauiditatis, semper reliquis præter naturam omissis tanquam minus valentibus in partum, et grauiditatem, veluti in suas iustas caussas referuntur. Non obscurè annuere mihi videtur Auic. 21. 3. t. v. cap. 33. his verbis. *Et accidunt fœtis ægritudines plurimæ, sicuti fluxus, & retentio san. quare perducit fluxus san. ad casum virtutis, & perducit retentio menstruorum ad febres prauas, & ad postemata praua, & multoties accidit exitura ex partu difficili, & quandoquè accidit eis inflatio ventris, & fortasse moriuntur*. Fluctuat itaquè valetudo tempore tum grauiditatis, tum partus, insidiosa est, & periculis magnis palàm exposita.

Auctoritas autem Erasistrati, Hipp., necnon etiam

He-

Herodoti facilé dilui poteſt, et commoda interprætatione iuuari: quòd hi viri loc. citatis locuti ſunt de cauſſis morborum extrinſecis, & in aperto, atq; initiatricibus, quas vulgus in primis ſectatur, qualq; & vetuſtiſſimi medici ſolas animaduerterunt, obſcuris, (vt inquit Celſus) ab arte reiectis: nos verò impræſentiarũ verba facimus de originibus omnibus vniuerſim, de intrinſecis etiam, inter quas cauſſas Hipp. agnouiſſe pariter grauiditatem, abortum, & partum adeo clarum, vt probatione minimé egeat.

Tertium argumeutum erat deductum ex natura febris acutæ, malignę, quæ omni tempore ex ſui natura lethalis, & perniciofa. Ad quod dicendum in morbo, quo iugulata mulier, duo conſiderari poſſe: principium nempé, & progreſſum, & cum progreſſu exitum. Quantum ſpectat ad principium etiam ſi concedamus illud pendere potuiſſe à fonte diuerſo, & diſcrepante à prægnatione, & abortu: nihilominus ſi conſiderentur progreſſus, incrementum, & vigor morbi, ſi eiuſdem exitus, & vltimus conatus, plané conſtabit morbum originem, & fomitem pro maiori parte traxiſſe à grauiditate, & abortu: quoniam grauiditas, & abortus auxere morbum, & talem, qualem fuiſſe narratur: horribilem videlicet, & funeſtum palàm effecere. Præterquam quòd probé etiam affirmari poteſt, initium, & germen morbi ortum potiſſimum duxiſſe à grauiditatis conditione vt plurimùm ex ſui natura morboſæ, & vna forſan ex infantis imbecillitate: nam audio mulierem hanc noſtram defunctam non admodum iuxta propriam naturam firmæ, et robuſtæ valetudinis fuiſſe: ſed potius ſolitam eſſe quolibet anno repentè, citra manifeſtam cauſſam ægrotare, febre capi: In his enim haud valentibus mulieribus, aut non bené nutritur in-

fans, aut si nutritur, est cum periculo matris, vt dicebat Auic. Ad hæc in grauiditate aceruantur tacitè varij præter naturam humores, qui leui accedente occasione, quæ haud habetur pro principali mouente, non mouens notoriè absq; internis fomentis, febres omnis generis accēduntur, quæ mulieres in discrimen ponunt. Neq; officit quòd doctissimus vir dixerit in enarratione, seu historia morbi, mulierem spontè correptam esse febre acuta, &c. quia illa vox, spontè, denotat absq; accessione, absq; interuentu alicuius caussæ morbificæ, seu externæ, non autem absq; morboso corporis apparatu, vt sensibus non obuio, sic prægnantibus familiari. Ita Hipp. in epidemijs semper occasiones morborum grauidas, et parientes infestantium con fert, et rescribit in grauiditatem, et partum tanquam in validissima principia, et mouentia principalia: quasi grauiditas, et partus planæ sint ægrotandi caussæ, et faces præpotentes, plurimùmq. valetudini infestæ.

Aderat auctoritas Hipp. 1. Acu. 8., quam auctoritatem sic solitus sum interprætari: nimirum vt per acutos morbos hoc loco intelligat diuinns vir omnes indifferenter morbos celeriter se se mouentes cum periculo ægrotantis, quo nomine, et appellatione veniunt nedum acuti simpliciter: sed peracuti etiam, seu acuti cum additione: veniunt, inquam, dubij non modò, et timorem habentes, vt loqui solet Auic., sed verè lethales etiam, seu ex toto genere seorsum mortales. Nā paullò infra explicans se magis probus senex, ait se per acutos morbos intelligere nō quidem epidemiales, seu pestilentes verè: sed sporadicos, qui celeriter, et cum discrimine ægrotantis mouentur, à quibus, inquit ipse, plures quàm ab alijs omnibus intereunt. Igitur nomine acuti comprehenduntur hoc lo-

co cuncti illi morbi, qui celeretet se mouentes citis suis laboribus varium viribus, et latitudine diuersum minantur periculum. Ergo Hipp. confundit vocem acuti, ac miscet insimul cunctos morbos celeriter se mouentes cum periculo ægrotantis: licet absq; lue, quos morbos alias sigillatim seiunxit. Etenim acutorum morborum alij sunt simpliciter acuti, alij verò cum additamento. Simpliciter acutus morbus dicitur ab Hipp. 5. Aphor. ὀξεός: acutus verò cum conditione, seu additamento solet nuncupari θανάσιμος: magnam autem differentiam facit idem Hipp. interpræte Gal. 5. eadem Aph. part. 2. inter has duas voces. quoniam ὀξεῶν dicit dubium, periculosum: θανάσιμον verò significat lethale, perniciosum, desperatum solet vertere Plinius. Eapropter morbus acutus simpliciter sine additamento est dubius, anceps, cum conditione autem ex dubio, et indifferenti fit lethalis, desperatus: idest, vt Gal. loco proximè citato exponebat, mortem de necessitate, vel crebrò saltem inferens: Acuti morbi cum conditione sunt iidemmet acuti, si insignes sint in suo genere, vt magnæ pleuritiades, et sic de alijs; sicuti etiam pares fiunt, si recidiuent, si superueniant alijs acutis; si item imbecillibus, et caussarijs, si senibus, si prægnantibus, vel puerperis eueniant, si autumnales tandem existant: nam tunc conditionati sunt meritò additamenti, et accessus. Igitur febris acuta ex se erat periculosa in nostro casu, ob annexam grauiditatem autem, superuentu abortus amplificantis vnà cum preterita grauiditate ægræ periculum effecta lethalis, ac mulierem miseram in perniciem duxit. Sic Auctor 1. lib. de mor. mulier. siue fuerit Hipp. vt Aureliano, et Celso placuit, siue Polybus Hipp. discipulus, vt alij censent, inter morbos,

qui de necessitate, vel creberrimè interimunt mortales adnumerabat tabem, hydropem, & cum his morbos vniuersos acutos prægnanti superuenientes. Acutos verò sine additamento, quibus nihil accidit eodem loco putat idem auctor indifferentes; dubios, quorum alias dixit Hipp. non omnino certas esse prænunciationes salutis, aut mortis: Nam si de acutis cum additamento loquutus fuisset seorsim Hipp. loc. cit. 2. Aph. 19. dixisset sine dubio crebriorem, & certiorem in ipsis esse, & si semper cum ambiguitate quadam, mortem salute. Quod si quis instet, nostrum morbum à principio citra fœtus corruptionem acutum fuisse, & insignem in suo genere, & ideo lethalem, dicam ipse talem effectum esse meritò grauiditatis mala semper accersentis, vel antiqua, & aliunde orta mirè intendentis, augescentisquè.

Quod similiter generentur venena nostro in corpore æmulantia tum qualitatem, tum vires veneni externi, & veri, certissimum: verùm faciliùs id fit cooperante prægnatione, seu partu, trigemini, inquam, principio, quàm vno, adeo vt si tale venenum infestet non nunquam prægnantes, aut puerperas, iure possint probabiliter magis culpari prægnatio, & abortus, seu partus vti posteriores caussæ, quàm aliud principium: præterquam quod nostro in casu minimé narratur adfuisse in corpore mulieris defunctæ liuiditatem, vel nigredinem, varietatem coloris, tumefactionem cadaueris, & consimilia, quæ solent esse probabilia veneni argumenta, seu signa.

Pro enodatione vltimæ instantiæ dicendum febrem diuisim sumptam à prægnatione, & abortu minimè fuisse primum, aut principale mouens in casu nostro. Non fuit primum: quoniam dum prægnans

gnans, aut improbé pariens infirmatur, primùm incusantur prægnatio, & partus vti primordia morbi, demum reliqua. Id enim effecit semper Hipp. in libris Epidemicis dum de mulieribus grauidis, seu puerperis ægrotantibus sermonem habet: satis enim habuit dicere prægnans erat, peperit, nec magnam aliarum morbi videtur caussarum habuisse rationem: adeo vt dicendum sit febrem, & morbum grauiditatis, & partus etiam naturalium, & probé venientium esse effectum, & in actione motum, seu mouens secundarium. Sed clarius id conspicitur ex dictis primùm Hipp. demum Gal. 5. Aph. 55. Ait enim parens medicinæ Hipp. *Quæcunque vtero gerentes à febribus corripiuntur, & fortiter calefiunt sine occasione manifesta difficulter pariunt, & cũ periculo: aut abortum faciẽtes periclitãtur.*

Hæc est penè res nostra. Nam Domina Domitilla fœtu grauida sponte, & absq; caussæ manifestæ interuentu correpta febre abortum fecit, & periclitata, mortua. Cum itaq; casus noster accommodetur aphoristicæ sententiæ, danda verba Gal., quæ habentur in comm., quippe quæ rem plenissimè explicent, & punctum tangant.

Accidit quibusdam grauidis, in quibus vitiosi humores priusquam conceperint, sunt aceruati, nonnunquam à febribus vehementibus corripi: adeo vt ex necessitate abortiant: non nunquam verò à mediocribus quidem: sed cum non purgentur efficaciter, aliquid superest reliquiarom humcrum in corpore vitiosornm, ex quibus febres erant institutæ, vtpotè non potentibus medicis mulieri grauidæ aliquid valens auxilium adhibere, aut exquisita victus ratione vti. Ob hanc igitur caussam febris in ipsis frequenter reuertitur, & maxima temporis parte grauiter se habent. Non sine ra-

 tio-

tione igitu fætus aliquando nequit obsistere : sed à febribus, & vitio humorum corrumpitur : nonnunquam verò perdurat quidem vsq; ad tempus : sed cum & ipse valetudinarius sit, vt qui longo tempore laborauerit, & matrem habeat imbecillem, non sine periculo paritur. Nam ad bonum partum duorum corporum vigore est opus, & grauidæ mulieris, & infantis.

Pari pacto etiam idem Gal. 3. in 1. epid. testatur ægram illam mulierem trimestri fœtu grauidam apud Hippocratem igne, ideſt febre, vt interpretari solet Gal., ardentissima correptã merito grauiditatis, & fœtus esse periclitatam. Itaq; grauiditas, seu humores in grauiditate, seu ex grauiditate coaceruati sunt in his, & consimilibus casibus primum mouens, à quo cætera pendent, & iusta morbi, seu febris caussa. Quod si Gal. 2. in 3. epid. ægroto x., & xj. dicit manifestissimis verbis prægnantes posse caussa à prægnatione diuersa ægrotare, id, quod affirmat Gal., intelligi debet de caussa procatarctica, & initiatrice, quæ in aperto, quæq; minime notoriè agere solet absq; fomite caussæ internæ, & continentis, quæ caussa interna nuspiam adesse valens poteſt in corpore grauiditate implicito citra culpam eiusdemmet grauiditatis; etsi casus aliquis forte fortuna excipiendus, certe talis non est noster, vt clariùs infra magis fiet. Non est similiter febris acuta, maligna præcipuum mouens in re proposita, eo quia febris etsi quoad principium, ante manifestam fœtus læsionem erat principale mouens, & affligens: attamen læso, & corrupto fœtu nocentissima mille modis re euasit febris veluti effectus corruptionis fœtus, saltem quoad illos gradus, quorum merito lethalis effecta. Neq; res noua, valdeq; admirabilis, vt corruptum euadat corruptor, iungatur vnà

primo

primo corruptori, primo agenti, & insimul mutuisq; viribus cooperantia quid efficiant, quod facere inualidum erat primum agens: Eapropter dato quod febris acuta habuerit suas caussas discretas, & separatas à grauiditate, & fœtu corrupto, quod vsu euenire solet citra grauiditatem: nihilominus hoc nomine, his viribus erat febris tantummodo morbus dubius, neuter, anceps: verùm accedentibus grauiditate, corruptione, & morte fœtus, & cum morte putrilagine, carie, incrementum accepit diræ febris libido, & effecta palàm mortifera. Quæ caussa igitur accusanda? illa sine dubio, qua cessante cessat effectus, qua data datur effectus, talis est grauiditas, seu partus improbus. At dices nonne dantur morbi acuti interimentes? dantur quidem: sed rariores sunt salubribus, nisi pestilens vigeat constitutio, auctore Gal. 4. Aph. 43., atq; illi dum accidunt grauidis, & enixis nuspiam euadunt tales, nuspiam afferunt mortem sine grauiditatis, & partus crimine: non struunt, inquam, necem non mouentibus vna grauiditate, & partu; eapropter partus, & grauiditas nedum vt calcar: sed vt principale mouens in his criminibus summo iure omnium vocibus nominantur, incusantur. Nam quemadmodum tempore pestilentiali sporadici morbi vitio aeris malefico cuncta suis effrænatis viribus cogente, ex libidine omnia gerente fiunt pestilentes, & induunt contagione quadam habitum luis sæuientis: sic & non alio modo ægritudines grauidas, & enixas occupantes vitio, & incommodis, quæ secum ferunt grauiditas, corruptio fœtus, seu partus etiam legitimus asperantur, & inflammantur, fiuntq; si non ideam, saltem morem mutantes verè effectus praui, & soboles grauiditatis, seu partus. Si itaq; iusta caussa imputanda, à qua reliqua

liqua pendent, quæq; caussa & materiæ, & efficientis respectu diuersorum vicem gerit, quæ opus perficit, necesse, vt conatus hic, mortis videlicet crimen grauiditati, & corruptelæ fœtus adscribatur: eoq; liberiùs faciendum nostro in casu, quod fœtus nedum corruptela tactus: ideſt imbecillitate, & vitio aspersus: sed etiam mortuus, putrescens, sphacelatus in ventre secto matris inuentus. Atq; hæc mihi occurrunt dicenda pro solutione præsentis problematis, quod si quis aliter, aut curiosiùs velit scrutari, nec veto, nec displicebit, vt fiat illud Homericum, πλειόνων δέ τοι ἔργον ἄμεινον. Hoc eſt: melius multorum opus.

Si quis autem sciscitetur à me simpliciter, & absolutè, atq; extra rem nostram, an prægnans, seu puerpera mulier possit vnquam morbo oppetere citra crimen grauiditatis, aut partus, seu fœtus corruptionis, non possum fateri impossibile esse propter multitudinem, ne dicam infinitatem caussarum, quæ infensæ mille modis esse possunt suo iure generatim corpori humano naturæq; nostræ alioquin lubricæ: res tamen isthæc cum rarissima sit, cum minus frequentes nimirum sint morbi, qui in his periculis non trahant in coniurationem aduersus salutem prægnationem, & partum, seu abortum, mirum esse non debet, si Hipp. sapientissimus, & cum Hipp. cæteri insignes Medici incommoda, & discrimina grauiditatis, necnon partus: sed magis etiam ipsius abortus partu grauioris, semper perspectant, cæterisq; caussis euidentibus ante habent. Nam paucissimæ sunt mortes his casibus, quæ etsi in diuersas multoties vulgus ineptè retorqueat etiã externas caussas, vt in oneris in altum subleuationem, prægnantis eiusdem percussionem, saltationem, vociferationem, prauitatem victus, timorem, & consterna-

tionem,

tionem, aliaq; paria errata, imputari tamen iure non debeant huic originni, huic principio: grauiditati nimirum, seu partui. Etenim illæ caussæ alioquin leues, vel mediocres edunt insignem effectum ob dispositionem materiæ, violato prius corpore offensis grauiditatis, & partus. Nam etiam prægnantes, quæ immanifesta caussa infirmantur, & decidunt primis diebus grauiditatis, idq; patiuntur ob copiam, vel qualitatem humoris aceruati ante grauiditatem videntur mori vitio, & culpa grauiditatis, nedum abortus: quandoquidem prægnantes iuxta philosophi sententiam 7. de hist.an. alias cit., cui subscribit Plinius lib. 7. cap. 6. & 7. statim à conceptu, à suppressione, seu imminutione consuetæ mensium purgationis ægræ degunt, & ægrotantes ob incommoda grauiditatis minus tuto curantur. Similiter si à partu naturali, ac iuxta rationem, præscriptumq; naturæ se se habente ægrotet caussa vehementi externa mulier, idquè sit intra terminos, & limites partus (qui limites etsi incerti, & vagi quodammodo etiam sint, vt inquit Hipp. libro primo de morb. mulier. pro diuersitate partus, & naturæ, conditionisquè parientis, rarò tamen si fœtus fœmina existat vltra quadraginta duo dies extēduntur; si verò masculus triginta duo, teste eodem Hipp., cui consentit Auicenn. Arabum doctissimimus 21, 3. cit. loc.) aut læsio, & ægrotatio non erit notoria, ac valens, aut si erit, erit, vt retrò sæpiùs adnotauimus, cooperante partu sua imbecillitate, suo languore, suis conditionibus, incommodis, & cooperante insigniter, ita vt caussa discriminis, & conatus putetur verè ipsemet partus. Verùm enim verò si qua fœmina tempore prægnationis, seu partus moriatur peste vera superueniente, seu veneno iusto vel exhibito, vel admoto, non dicitur

inte-

interire ex prægnatione, vel partu: quoniam pestis, ac venenum etiam absquè copula grauiditatis, abortus, vel partus ex se damna mortifera sunt, & cogunt instar tyranni materiam etiam nihil, aut parum dispositam, ac præparatam, & propterea rectè dicebamus retrò pestilentiam, & venena non spectare discrimina corporis: sed æquè imbecilla, & robusta, æquè grauidas, & non granidas, fœtas, & non fœtas peruadere, violare, enecare solere, quod notabat etiam Seneca tertio libro de ira.

Pari pacto hydrophoba mulier, ideſt timens aquam rabie (inquam) vexata, siue interna, siue externa caussa, potest absquè iusta culpa grauiditatis, vel partus in ipsa prægnatione, partusquè tempore perire, siue venenum contraxerit in horum tempore, seu etiam diù ante grauiditatem: quandoquidem id venennm, auctore Galeno 6. de loc. aff. 5. diu iners, & immotum, citraquè succorum nostri corporis discordiam, & seditiones per menses, & annos non cognitum, non animaduersum latere in eodem corpore, in tutoquè potest: eapropter si consimili periculo decedat grauida, seu fœta mulier erit sine crimine, & culpa grauiditatis, vel partus. Et quod dixi de huiusmodi tabo, idem attestari potest de quocunque alio pari, vel morsu feræ illato, vel eiaculato veneno. Sic quæ inedia, ac fame, seu coactè, & penuria ciborum, seu ex proposito consimiliter mulieres prægnantes conficiuntur, pereunt, dicuntur absumi, mori citra culpam grauiditatis, & partus. Sicuti pariter si vsæ sint aere, qui citra pestem conceperit in se venenatum vitium, non censentur oppetere incommodis grauiditatis, & partus. Nam frustra in actione culpatur minor, & debilior caussa, cum maior, & va-

lida

lida per ſe apta eſt ad mouendum: cuncta enim pericula enarrata poſſunt non incommodé mortem inferre ſine concomitantia, atque auxilio grauiditatis, abortus, vel partus. Cæterum quoniam noſtro in corpore generari poteſt venenum principijs internis nedum ſimile veneno hydrophobiæ: ſed par cuiuis alteri veneno exteriori, vt dicebamus paullò ante ex mente Gal., propterea animaduertenda diligenter cuncta ſigna ægritudini primùm, demum morti ſuperuenientia: nam ſi grauida alioquin ſana, valens, ac temperans in victu repentè pereat primis diebus grauiditatis, eiq; ſuperueniant ſymptomata, & ſigna veneni, qualia antea narrauimus, illicò ſuſpectandum de humore venenoſo: cumq; veriſimile ſit tale venenum genitum fuiſſe ante recentem, & inchoatam grauiditatem, cauſſaq; diuerſa à grauiditate irritatum idemmet venenum fuiſſe ſitq; venenum huiuſmodi per ſe valens, & aptum inferendæ morti, propterea fruſtrá in cõſimili caſu culpatur grauiditas alioquin nõ perceptibilis, & inexplicata, necnon immunis à crimine, debiliuſq;, ac viribus inferius mouens: ſed mors tribui debet fato, naturæ, ideſt internis, & ſine aliena vi cauſſis.

Verùm cum hæc cuncta plana, & conſpicua ſint, raròq; in controuerſiam poſita, illud valde dubium, an vi morbi acuti cum additamento, cum cum conditione, qui lethalis ſemper, & pernicioſus per ſe ſeu ratione humoris putreſcentis, & non putreſcentis praui, ſeu ratione partis principis affectæ, dubium eſt, inquam, an queat fœmina prægnans, ſeu fœta mori non culpa grauiditatis, ſeu partus preſſura. Nam aliàs diximus acutas ægritudines cum additamento veluti ſunt inſignes in ſuo genere, per ſe lethales eſſe abſq; alterius auxi-

xilio, fine vlla dependentia: quemadmodum etiam cen
fentur, tefte Hipp. 1. de mor. mul. fub initio hydrops, & tabes: verũ quoniã ferè impoffibile, vt mulier feu hydrope, feu tabe correpta concipiat: eapropter dubiũ remanet feorfum de acutis in fuo genere infignibus: nã qui acuti recidiuant, vel fuperueniunt alijs acutis, vel fenibus, & feffa ætate fœminis, vix, ac ne vix quidem, vt ratio dictat, & experientia palàm facit, prægnantibus, feu fœtis obuenire folent, non incufatis tum habitu priuato corporis, tum imbecillitate annexa his muliebris fexus functionibus. Difficultas itaq; eft de acutis infignibus, quos aliqui nuncupant morbos ex toto genere mortales, qui quidem morbi cum fuperueniunt grauidis, feu enixis, aut abortientibus, videntur propria vi, non ob aliud, non grauiditate, non partu iugulare patientes. Sic apoplexia fortis, vt perhibet Hippoc. fapientiffimus 2. Aph. 42., & 43. ex fe lethaliffima eft, & incurabilis in quolibet fit corpore: fimiliter ingens phrenitis, angina confimilis, qualis eft, quæ neque in collo, neque in faucibus quicquam confpicuum facit: verùm fuffocationem vehementem, & fpirandi difficultatem inducit, & eadem die, aut tertia occidit, vt dicebat Hipp. in Coacis prænot., peripneumonia, in qua totus pulmo inflammatus vna cum corde, & mortem affert fecunda, aut tertia die: Lethargus ingens, fyncope (quam Arataeus libro de acut. 3. dicit vocatam effe à Græcis ὀξύκοπα: quafi dicat citò iugulantem) funt fæuiffimi morbi, & fere ineuitabiliter mortem afferentes, vt propterea fuperuacaneum omnino videatur in horum, & confimilium etiam humoris prauitate morborum cona-

na-

natibus, criminibus incusare pressuram, & incommoda grauiditatis, vel partus.

Res hæc certè difficillima est iudicatu, & soli Deo, non hominibus in totum perspecta, quod sensus nostri assequi exactè non possint, qualis sit status corporis ægritudine detenti, & quales vires morbi: dicam tamen libenter quid sentiam. Ingentes effectus non producuntur, vt ratio suadet, & vt memoriæ proditum reliquit Gentilis Medicus subtilissimus 6. f. 4. tract. 4. cap. 7. & ante Gentilem Aponensis diff. 179., nisi ex fortitudine caussæ agentis, & summa dispositione patientis, quæ duo raro insimul coincidunt: imò rarò etiam vnum horum reperitur, & propterea peracuti morbi, seu insignes acuti, qui sunt effectus magni, & miri haud crebrò visentur: sed rarissimi sunt; quod si accidant forte fortuna grauidis, aut fœtis consimiles horrendi morbi, vix fieri potest citra culpam, absque vitio, inquàm, & opera grauiditatis, & partus, quæ statum omnem corporis miscent, et perturbant, quæquè vario respectu, vt dicebamus, tum materiæ, tum efficientis principij in morbis procreandis vicem subire possunt. Nam grauiditas, et parturitio functiones naturales si inculpatæ sint, si congruæ, si mulieri item sanæ, et robustæ accedant, vix exponere possunt corpus mulieris periculis, et lætionibus à caussa externa etiam vehementi venientibus, etsi læsio vlla accedet his casibus mulieri haud erit notoria, dato quòd caussa talis manifesta, ac patens careat vi veneni: (Etenim venenati principij alia est ratio.) Id enim est, quod affirmabat palàm Galenus 3.

in 1. Epidem. 19., et 3. Epidem. 2. ægrotis 10. et 11. nimirum occasiones, seu caussas, quas Græci προφάσεις vocant, manifestas non edere effectus, non procreare morbum absquè corporis apparatu; qui apparatus ad morbum, si aderit, non erit sine crimine grauiditatis, vel partus. Quod si mulier initio grauiditatis, & grauiditatis probæ familiariorum vitiorum expertis incidat in morbum peracutum, & ex sui natura lethalem, & mirito humoris coaceruati in corpore ex malo regimine, vel alia ratione, & ante initam grauiditatem, quod vsu euenire posse testabatur Galenus loco citato 5. Aphor. 55. Ego certè in consimili casu non ita facile culparem grauiditatem, cum caussæ morbi omnes palàm sint extra incommoda grauiditatis. Nam morbi duplicem habent generationis, & ortus sui rationem, vt notabat pulchré Galenus 2. de Alimen. fac. cap. 6. quandoquidem instruuntur primùm, ordiuntur, generantur, quod fit sensim, & longo tempore, ac præcipuè incommodis, imbecillitatibus corporis culpati, demum erumpunt, & se explicant, quod fit subitò, & caussa, vt plurimum euidenti, palamquè posita, cum itaquè generatio fiat in casu proposito ante grauiditatem, & eruptio nascatur errore externo, grauiditas ipsa sit recta, fomenta non præstet, aut si præstat sint leuia, ea propter probè minus in consimili occasione, atquè euentu accusari potest inita, & inchoata grauiditas: licet enim grauiditas exasperet morbum, & ægritudinem grauiorem reddat: attamen cum cæteræ caussæ sint valentes, iure culpa mortis in efficaciter mouentia, non in grauiditatem leue fomentum,

tum, & secundarium mouens referri debet: nam iam morbus ratione, ac vi caussæ materialis, & efficientis præsupponitur ex sui natura lethalis, & peracutus. Sed hi casus, vt liberè dicam, sunt rarissimi, noscendi tamen à Medico, qui caussas omnes morborum lustrare, & persequi, hasque ex euentis inuestigare, & demonstrare debet. Cautè tamen intelligendus Conc. diff. 106., dum dicit febres, quæ fiunt in prægnatione recta, & post partum naturalem ex malitia regiminis, & vniuersaliter ex quacunquè caussa manifesta in nullo pendere à grauiditate, & partu: Quoniam nusquam ægrotat in progressu grauiditatis etiam probæ, & partu naturali, minimequè vitij suspecto mulier, quin id fiat incommodis, & ærumnis eiusdem grauiditatis, & partus statum corporis, & concordiam humorum semper perturbantibus: vnde Hippocrates, vt sæpius animaduersum, grauiditatem, & parturitionem in morborum procreatione omni tempore ante habet alijs ægritudinalibus caussis, eas, inquam, adspicit solas, reliquas despicit. Nequè quicquam efficit, quod disertissimus Gal. 2. in 3. Epid. loco alias citato, dicat prægnantes, & foetas posse caussa à grauiditate, & partu disiuncta, & differente languere, & ægrotare: quoniam id, quod ibi affirmat Galenus intelligendum, vt paulló ante notauimus, de caussa procatarctica, & præincipiente in aperto posita, quæ sola concutit quidem valetudinis statum: sed non euertit, quæ nusquam agit sine auxilio, & consensu fomenti interni, quod fomentum sæpè, ac sæpiùs soboles, seu germen est grauiditatis, & partus. Si quando igi-

tur datur febris, seu morbus peracutus citra crimen, & culpam grauid tatis, erit seorsum in casu à nobis exposito, & admodum infrequenti.

Aliud non ignorandum, quòd quemadmodum grauiditas, et partus fœtus monstrosi, et superfœtatio item quæuis nedum paria: sed maiora ijs; quæ probi fœtus grauiditas, et partus secus ducant pericula, præbent mulieribus, sic mola etiam (quæ iuxta Philosophi sententiam cap. 7. lib. 4. de gen. an., et Hippocrates libro de morb. mul. interdum durat quinque, aut plures annos: sæpe autem quatuor menses) efficit in fœmina consimilibus vti in vera grauiditate, & partu detrimentis, & quassationibus acutum morbum grauem, perniciosum, lethalem. Per molam autem intelligo carnem inutilem, & informem in vtero vi vtriusque seminis licet debiliter, & imperfectè operantis genitam: nam quæ mulier decedit hoc periculo, potest dici ex grauiditate, nequé aliena decessisse: & propterea in consimili morte haud miti censenda locus est non incommodè suetæ exceptioni; non sic autem dum mulier perit cum tumore, seu extensione vteri ob copiam flatuum etiam suppressione mensium in societatem accepta, vel item cum duritie, aut scyrrho eiusdem vteri, quas affectiones Rases, & Auic. comprehensi sunt sub nomine falsæ molæ; Quæ enim mulieres vi consimilium morborum pereunt, non videntur mori grauiditate, grauiditatisquè calamitatibus, & iniurijs: sed citra vim, & ex fato: quoniam ad horum morborum generationem non concurrit semen vllum: vnde non est conceptio, nec vis aliena.

Imò si daretur etiam conceptio vlla spuria, & morbosa asquè initu, citra sperma, inquam, viri, ex spermate vno mulieris, & sanguine menstruo, vti suspicati sunt Plinius, & Auicen. (de qua re ambigo) taliquè conceptione, seu grauiditate insidiosam, variam, & fallacem valetudinem pariter reddente detenta mulier mortem obiret, dicenda esset mors (me iudice) violenta, & non ex fato, quòd morbum scilicet, seu caussam morbi architectatum sit, & fabricauerit, secus ac in alijs euenit morbis, semen fœcundum mulieris intestinum quidem principium: sed alienum, & insuetum.

Est tandem difficultas an mulier correpta febre, seu alio morbo culpa partus, decedatquè morbus, seu soluatur intra limites quidem eiusdem partus: sed propé finem: valeat nimirum mulier, exeat domo, & alia munera sanarum obeat, deinde reuertatur morbus, & morbus fiat lethalis more recidiuæ, quæ semper amplissimo Auicenn. testimonio libr. 4. f. 2. tract. 1. cap. 20. peior est sua radice, ægramquè in perniciem ducat talis recidiuus morbus, quæritur, inquam, an talis mors imputanda sit partui, nec ne. Ex vna parte enim non videtur iure adscribenda partui: quoniam mors euenit extra limites partus, non accersita à partu, & est effectus pariter morbi suborti partu finito. Ex aduerso autem cum secundus morbus, seu alius, in quem recidit fœmina (nam aliquando nedum secundus: sed tertius, & quartus datur morbus, de quibus omnibus eadem est ratio) sit recidiua, & veluti pars, seu germen, atquè propago prioris ægritudinis: eapropter vtriusquè par, & vna videtur

mate-

materies, origo, atquè caussa. Etenim residuus morbus fit iuxta Galeni sententiam 2. Aphor. 12. ex reliquijs prioris morbi in corpore relictis, ex humoribus non consumptis in antecedente morbo, ex debilitatibus corporis eisdem: et quemadmodum prioris morbi caussa putabatur partus, sic erit & posterioris. Veritas hæc est. Si morbus anterior perfectè sit solutus: maxime crisi: extincta sint nimirum cuncta symptomata, actiones mulieris exactè viguerint spatium, quod est inter vtrumquè morbum sit multorum dierum, morbus secundus non est adscribendus partus offensionibus, seu detrimentis, & eo magis si posterior dissimilis idea sit à priori, habeatq; nouas caussas in aperto. Secus autem erit, si proximi sint morbi, nam celeritas secundi morbi, auctore Auicenna loco proxime citato cap. 95., quo maior eo magis morbus sapit naturam recidiuæ, & antecedentis ægritudinis; si item paris ideæ, & naturæ fuerint ambo morbi, si iuncti nexu quodam, & perpetuitate symptomatum, sintque huiusmodi symptomata communia, & familiaria vtrique morbo. Imò vna harum conditionum, multoties sufficit ad probandum ambos morbos ab vno fonte pependisse. Summa rei hæc est, si maior vigor sit ex parte præparationis corporis, præparatioque, seu basis vltimi morbi putetur soboles partus, debet morbus secundus, vti prior, & radix adscribi partui: si maior autem vis existat ex parte caussæ manifestæ, & exterioris, hæc, partu insonte prætermisso, culpanda. Quod tangens Auic. f. 2.4. tom. 1. cap. 96. dicebat. *Saluior est recidiuatio errore regiminis veniens, quam vt veniat per se cum rectificatione regiminis*. Et

saluior

ſaluior eſt talis recidiuatio , propterea quod minus veré ſapit naturam iuſtæ recidiuationis , & antecedentis, qui iuſtè effectus , & ſoboles partus putabatur , morbi : ſicuti vice verſa euenit illi recidiuationi, quæ ſponte , & ſyptomatum paritate ſubſequitur priori morbo , & imbecillitati corporis . Nam aliàs diximus in morbis , & læſionibus corporis æquè culpari ſolere materiam , ſeu materiæ diſpoſitionem, atquè efficiens principium , quòd materia ſæpe , ac ſæpius moueat & ipſa quodammodo : quemadmodum è contra manifeſta , & procatarctica cauſſa , non nunquam pariter cum ingens , et valida admodum cogit ſubiectum aut parum , aut nihil diſpoſitum .

Cum itaque indifferens, et ambiguum quoquo pacto ſit huiuſmodi negotium vniuerſim , et confuſe ſumptum , reſque naturæ multum ſic habeant caliginis , probe ſe gerunt Iureconſulti, qui in conſimilibus difficultatibus Medicos conuocant, ipſoſque [illegible] et re omni præterea conſulunt, ſingulorum ſententijs exquiſitis . Tritum enim eſt illud noſtrum axioma in medica arte , in corpore humano, vt in mundo, accidere [illegible] , et admiranda peritis in arte noſcendo: dantur nimirum particulares caſus, qui non continentur ſub vniuerſalibus præceptis, & theorematibus profeſſionis noſtræ : propter quod [illegible] dicebat [illegible] Auicenn. 1. 4. cap. 3. cauſſas morborum , et effectus morbi mortis ſemper eſſe nonnunquam occultas, et imperſcrutabiles : id eſt non facile agnoſcibiles . En habes modò (mi doctiſſime PORTI) meam hac de re ſententiam è veterum monumentis : imò ex ipſiuſmet naturæ

naturæ ſinu penè decerptam, iuxta quam auxiliante, et coöperante inſimul tua inſigni iuriſprudentia, congruam poteris et in caſu propoſito, et in conſimilibus, qui quotidie occurrere poſſunt, non incommodé ferre ſententiam. Neque accipere dedigneris libenti animo, quæ et exoptaueras, et nomini tuo dicanda, et cæteris communicanda cenſui. Et quemadmodum mihi hoc maxime cupio, ita tibi omnem fœlicitatem deprecans D. O. M. vt virtutes, et dignitates tuas ſemper fortunet, et augeat, ſupplicabo.

F I N I S.

In puncto videri est decisi [illegible] in Rom. [illegible] 20 iunij 1689. secundum quam fuit [illegible] Allemanorum in causa [illegible] fuit [illegible] et [illegible] bene [illegible] Medicum